

Päivi Uro / Piia Karjalainen

SIGNALEN

Grupphantering och stöd för positivt beteende för årkurserna 7–9

– Arbetsbok

FINANSIERAD AV
Social- och
hälsovårdsministeriet

Författare: Päivi Uro och Piia Karjalainen

Layout: Tiina Kuoppala, Graforma

Illustration: Itla

Tillgänglighet: Uppgifterna i figurerna kan begäras i tillgängligt format från info@itla.fi

ISBN 978-952-7458-37-2

ISSN 2954-2855

Signalen – Itlas guider och handböcker 2025:3

Förord

Välkommen till utbildningen om grupphantering och stöd för positivt beteende som riktar sig till personalen för årskurserna 7–9!

Utbildningen består av sex närutbildningsdagar som genomförs med 3–4 veckors mellanrum. Mellan utbildningarna finns uppgifter för lärande i arbetet.

Efter utbildningen kan man i gemenskapen

- upprätta avtal som främjar välbefinnandet och verksamhetskulturen och som baserar sig på konstaterade behov
- få ett gemensamt språk och förståelse för sätt att agera i utmanande situationer samt metoder för sektorsövergripande samarbete
- ha vuxna som i gemenskapen agerar på samma sätt i liknande situationer, särskilt när det krävs ingripande i oönskat beteende

Efter utbildningen kan yrkespersonen

- identifiera och hitta sina egna styrkor för att bygga en positiv växelverkan
- vara medveten om de centrala metoderna och verksamhetsmodellerna för grupphantering och stöd för positivt beteende samt förstå en situation i verksamhetsmodellen, där behovet av stöd för unga som reagerar med sitt beteende kräver tvärvetenskapligt samarbete
- bättre förstå särdragen för den ungas utvecklingsnivå och vikten av gemenskap samt samarbete och likstämdhet mellan vuxna, särskilt i stödet för unga som reagerar med sitt beteende
- ännu bättre skapa strukturer i sin verksamhet som stöder önskade beteende, främja gemensamma verksamhetsmodeller i den egna arbetsgemenskapen och tillämpa det hen lärt sig i det dagliga klassrumsarbetet och i annat arbete

Utbildningens innehåll baserar sig på sätt som har visat sig vara effektiva för att främja önskade beteende i skolgemenskapen.

Utbildningstillfällenas innehåll:

Utbildningstillfälle 1: Psykosocial lärmiljö 1: Atmosfär och växelverkan

Utbildningstillfälle 2: Psykosocial lärmiljö 2: Stöd för önskat beteende

Utbildningstillfälle 3: Fysisk och pedagogisk lärmiljö

Utbildningstillfälle 4: Förstärkt beteendestöd

Utbildningstillfälle 5: Stöd för gruppens positiva beteende

Utbildningstillfälle 6: Samarbete som stöd för elevens välbefinnande och lärande

Materialet som du håller i din hand fungerar under utbildningen som arbetsbok och anteckningsbok. Kom ihåg att alltid ha arbetsboken med dig!

Med önskan om givande utbildningsstunder och glädjen i att lära sig och få insikter!

Innehåll

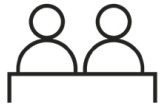
Förord	1
Utbildningstillfälle 1. Psykosocial lärmiljö 1: Atmosfär och växelverkan	4
Situationer som upplevs som utmanande i skolan	5
Jag som lärare/vuxen i skolan	6
Skolans vuxna stöder beteendet	7
Förmågan att lyssna vid växelverkan	8
Jag som interaktör	9
Växelverkan som grund för att skapa en positiv relation	10
Positiv växelverkan mellan en vuxen och en elev	11
Positiv växelverkan vuxna emellan	12
Socioemotionella färdigheter och hur man undervisar i dem	13
Stärka växelverkan eleverna emellan	14
Delaktighet och gemenskap för att stödja önskat beteende	15
MELLANUPPGIFT	16
ANTECKNINGAR	17
Effekter av stöd för positivt beteende	19
Utbildningstillfälle 2. Psykosocial lärmiljö 2: Stöd för önskat beteende	20
Definition av önskat beteende	21
Att se bakom beteendet	22
Metoder för att stödja önskat beteende	23
Stärka önskat beteende genom att lägga märke till det och uttrycka det i ord	24
Stärka önskat beteende med riktat beröm	25
Gemensamma regler och beteendeförväntningar	26
Gemensamma regler och beteendeförväntningar	27
Gemensamma regler och beteendeförväntningar	28
MELLANUPPGIFT	29
ANTECKNINGAR	30
Utbildningstillfälle 3. Pedagogisk och fysisk lärmiljö	32
Pedagogisk och fysisk lärmiljö	33
Pedagogisk lärmiljö – ge anvisningar	34
Konstruktiva råd och korrigerande respons	35
Uppgifter på lämplig nivå och valmöjligheter	36
Uppgifter på lämplig nivå och valmöjligheter	37
Uppgifter på lämplig nivå och valmöjligheter	38
Hantering av belastning och stress	39
Sinnesvänlighet och sittordning	40
Tidtabeller och rutiner	41
Förutseende och rumsarrangemang	42
MELLANUPPGIFT	43
ANTECKNINGAR	44

Utbildningstillfälle 4. Förstärkt beteendestöd	46
Bristfälliga färdigheter som orsak till utmanande beteende	47
Att se bakom beteendet	48
Elevens känslor och behov som orsak till utmanande beteende	49
Hur den vuxnas egna känslor och tankar inverkar på beteendet	50
Känslornas och situationens utveckling	51
Hur den vuxnas agerande inverkar på elevens beteende	52
Agera så här i en utmanande situation	53
Engagera eleven i problemlösning	54
Att bygga upp en gemensam förståelse för konsekvenserna	55
Att bygga upp en gemensam förståelse för konsekvenserna	56
MELLANUPPGIFT	57
ANTECKNINGAR	58
Checklista för beteendestöd	60
Utbildningstillfälle 5. Stöd för gruppens positiva beteende	72
Metoder som stöder gruppen	73
Användning av ett motivationsprogram	74
Konkret definition av önskat beteende	75
Gruppspecifikt motivationsprogram	76
MELLANUPPGIFT	79
ANTECKNINGAR	80
Utbildningstillfälle 6. Samarbete som stöd för elevens välbefinnande och lärande	82
Samverkande stöd för positivt beteende	83
Svaga signaler och tecken på oro	84
Att arbeta med styrkor och mål för beteendet	85
Oro väcks och samarbetet intensifieras	86
Pedagogiska anteckningar som verktyg för att stödja beteende	87
Utbyte av information mellan vuxna i skolan	88
Samarbetets utmaningar och möjligheter	89
Samarbetets utmaningar och möjligheter	90
Sammanställning av utbildningshelheten	91
ANTECKNINGAR	92

Utbildningstillfälle 1.

Psykosocial lärmiljö 1: Atmosfär och växelverkan

SYFTE: Att ge fördjupad förståelse för hur mycket bemötande och omtänksam växelverkan betyder som grund för lärande och välbefinnande samt att lära sig fler sätt att förbättra bemötande och växelverkan genom att dela fungerande praxis och erfarenheter.

Situationer som upplevs som utmanande i skolan

1. Vilka slags utmanande situationer finns det i skolans vardag?

2. Vad kan orsaka dessa situationer?

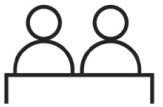
3. Vilka är dina styrkor i utmanande situationer?

4. I vilken typ av frågor skulle du vilja ha stöd?

Jag som lärare/vuxen i skolan

1. Varför vill du vara lärare/yrkesperson i skolan?
2. Hurudan anser du att en tillräckligt bra lärare/yrkesperson i skolan är?
3. En hurudan lärare/vuxen i skolan skulle du vilja vara?
4. Vad hindrar dig från att vara en sådan lärare/vuxen i skolan som du skulle vilja vara?
5. Vad ger styrka och energi till att arbeta i skolan?
6. Vad hjälper dig att återhämta dig?
7. Varifrån får du stöd när du behöver det?
8. Vilka slags saker skulle du önska stöd för?

Skolans vuxna stöder beteendet

1. Vilka fostrande uppgifter har du som vuxen i skolan?

<p>Fördelar</p>

<p>Hinder</p>
----

2. Hur kan du tidsmässigt samordna undervisningsuppgifter och fostrande uppgifter?

Förmågan att lyssna vid växelverkan

1. Markera med ett kryss de saker som du tycker är bra färdigheter hos en lyssnare.
2. Markera med en cirkel tre saker från listan som du vanligtvis gör när du lyssnar på andra.
3. Markera med ett hjärta tre saker som du vill vara uppmärksam på i framtiden.

× ○ ♥

☐	☐	☐	Jag lägger bort överflödigt utrustning.
☐	☐	☐	Jag skyndar på och säger att jag har bråttom.
☐	☐	☐	Jag delar bara med mig av mina egna erfarenheter.
☐	☐	☐	Jag frågar mer och visar intresse.
☐	☐	☐	Jag sneglar på klockan eller telefonen.
☐	☐	☐	Jag nickar och visar att jag är fokuserad.
☐	☐	☐	Jag säkerställer att jag har förstått saken rätt genom att upprepa det som har sagts.
☐	☐	☐	Jag avbryter och pratar på, eftersom jag redan på förhand kan gissa vad den andra tänker säga.
☐	☐	☐	Jag gör annat samtidigt.
☐	☐	☐	Jag ger råd och berättar hur personen borde ha gjort.
☐	☐	☐	Jag delar ivrigt med mig av mina egna erfarenheter.
☐	☐	☐	Jag koncentrerar mig på vad den andra säger.
☐	☐	☐	Jag berättar att det har hänt mig själv eller någon jag känner något mycket värre.

(Anpassat: Avola m.fl. 2022 *Den blomstrande övningsboken för välbefinnande.*)

Jag som interaktör

Hur skulle du bedöma dig själv i växelverkan mellan dig själv och den unga?

Markera med ett kryss på linjen.

1 = jag lyckas ännu inte så bra, 5 = jag lyckas utmärkt med detta

Jag kan möta alla utan fördomar. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag kan vid behov ändra min förhandsuppfattning om eleven. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag strävar efter att bygga upp en lösningsorienterad diskussion. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag är medveten om att elevens färdighetsnivå inte kan grundas på ålder eller elevens yttre. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag vågar ta upp även svåra frågor med eleven på ett modigt och sensitivt sätt. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag kan kontrollera mina känslor i utmanande situationer, även om eleven skulle provocera genom sitt beteende. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag tar hand om mina resurser så att jag orkar bemöta eleverna på ett positivt sätt. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag är medveten om att elevens utmanande beteende beror på bristande färdigheter. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag ser det som är bra och kommer ihåg att berömma ofta. 1   2   3   4   5
|-----|

Min verbala och icke-verbala kommunikation är enhetlig. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag respekterar varje elev som unik och som individ. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag använder termer och språk som tar hänsyn till mångfald. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag kan respektera elevens tankar och erfarenheter och nervärderar dem inte till exempel på grund av ålder. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag strävar efter att stärka elevens önskade beteende genom positiv handledning och respons. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag stannar dagligen upp och lyssnar på eleverna utan att ha bråttom. 1   2   3   4   5
|-----|

Jag ber eleverna ge respons om min verksamhet. 1   2   3   4   5
|-----|

Växelverkan som grund för att skapa en positiv relation

1. Varför är det viktigt att bygga en bra växelverkan?

2. Vad kan utgöra ett hinder för att bygga upp en bra växelverkan?

3. Vilka typer av arbetsrelaterade roller i växelverkan har du under dagen?

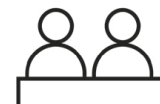

Positiv växelverkan mellan en vuxen och en elev

1. Hur kan de vuxna i skolan främja en bra växelverkan med eleverna och övervinna eventuella hinder?

2. Hur bygger man upp och upprätthåller en bra växelverkan med eleverna?
(Konkreta metoder)

Socioemotionella färdigheter och hur man undervisar i dem

1. Numrera i tabellen de fem viktigaste socioemotionella färdigheterna hos en elev i årskurserna 7–9.

En femdelning av socioemotionella färdigheter (CASEL)	Exempel på delfärdigheter	
Självmedvetenhet (tankar, känslor, behov, värderingar)	Identifiering av de egna känslorna	
	Förståelse för hur känslor hör samman med tankar och beteende	
	Självkännedom, t.ex. styrkor, utvecklingsområden	
	Självacceptans	
Självreglering	Känsloreglering	
	Identifiering av stressfaktorer och belastning samt reglering av dem	
	Uppmärksamhetens riktning och reglering	
	Att sätta upp och uppnå mål	
Medvetenhet om andra (tankar, känslor, behov)	Identifiering av andras känslor	
	Identifiering och beaktande av andras perspektiv	
	Färdigheter i empati och medkänsla	
	Beaktande av mångfald	
Sociala färdigheter	Att skapa och upprätthålla positiva relationer	
	Att anpassa agerandet efter situationens krav	
	Att be om och erbjuda hjälp	
	Förmåga att stå på sig och uttrycka sina åsikter och behov	
Problemlösningsförmåga	Identifiering av problemsituationer	
	Identifiering av olika möjligheter till en lösning	
	Att bedöma lösningar och göra val	
	Att förstå konsekvenser och bedöma framgången	

2. Hur kan man mest effektivt undervisa, stödja och stärka socioemotionella färdigheter i skolvardagen

a) i hela skolgemenskapen?

b) som en del av undervisningen i det egna läroämnet eller i övrigt i det egna arbetet?

Stärka växelverkan eleverna emellan

1. Vilken betydelse har samhörighet för elevens välbefinnande, upplevelse av säkerhet och atmosfären?

2. På vilka sätt kan du i ditt eget arbete stödja elevernas samhörighet?

3. Med vilka medel kan man skapa och stärka samhörigheten?

4. Med vilka medel kan man upprätthålla samhörigheten?

Om du vill kan du läsa mer om betydelsen av atmosfär och grupptillhörighet.

Delaktighet och gemenskap för att stödja önskat beteende

1. Hur kan eleverna engageras i lärande och skolgång?

2. På vilka sätt kan man öka delaktighet och gemenskap i skolan/under lektionerna?

3. På vilka sätt kan man öka ansvarstagandet, elevernas ansvarskänsla och valmöjligheterna i skolan/under lektionerna?

MELLANUPPGIFT

1. Hälsa på eleverna mer än tidigare, även de som du inte själv undervisar. Hur reagerar eleverna?
2. Sträva efter att under lektionerna öka växelverkan mellan eleverna och mellan dig och eleverna. Välj en eller två av de metoder som du antecknade på sidorna 11 och 14.
3. Fråga någon av de elevgrupper du undervisar:
  - Vilka saker skulle eleverna vilja kunna påverka?
  - Hur kan man i skolan eller i klassrummet främja samhörighet och växelverkan mellan eleverna?
  - Hur kan man främja växelverkan mellan elever och lärare i skolan?
4. Läs Santiago-Rosario m.fl. (2023) artikel:

Är stöd för positivt beteende en evidensbaserad metod?

Svara utifrån artikeln på uppgifterna på sidan 19 i arbetsboken.

ANTECKNINGAR

- En positiv atmosfär bygger på att bry sig om, lyssna, bemöta och visa ett genuint intresse.

- En trygg och uppmuntrande miljö stöder välbefinnande och lärande.

- Fungerade växelverkan är grunden för bra grupphantering och samarbete.

- Man kan undervisa i färdigheter i växelverkan och man kan öva på och utveckla färdigheterna i olika situationer genom hela livet.

- Att tillhöra en grupp är ett grundläggande behov och en nyckelfaktor för att engagera sig i skolan.

Effekter av stöd för positivt beteende

Läs Santiago-Rosario m.fl. (2023) artikel: *Är stöd för positivt beteende en evidensbaserad metod?* Svara utifrån artikeln om följande påståenden är rätt eller fel.

	rätt	fel
1. Syftet med stöd för positivt beteende är att öka positiviteten i skolorna och att öka barns och ungas sociala, emotionella, beteendemässiga och psykiska välbefinnande.	☐	☐
2. Enligt forskningsresultaten är stöd för positivt beteende en evidensbaserad verksamhetsmodell som ger önskade resultat.	☐	☐
3. Forskning visar att stöd för positivt beteende förbättrar känslö- och beteendemässiga färdigheter samt färdigheter i växelverkan.	☐	☐
4. Forskning visar att stöd för positivt beteende inte minskar störande beteende.	☐	☐
5. Forskning visar att stöd för positivt beteende gör de klasshanteringsmetoder som lärarna använder effektivare.	☐	☐
6. Forskning visar att stöd för positivt beteende förbättrar välbefinnandet, säkerheten och atmosfären i skolgemenskapen.	☐	☐
7. Det har forskats mycket lite i effekten av stöd för positivt beteende.	☐	☐
8. Stöd för positivt beteende minskar inte antalet bestraffningar.	☐	☐
9. Undersökningar visar att stöd för positivt beteende minskar mobbning.	☐	☐
10. Undersökningar visar att stöd för positivt beteende minskar olämpligt beteende i årskurserna 7–9 och på andra stadiet.	☐	☐
11. Elevernas psykiska problem och utåtriktade utmaningar i deras beteende (t.ex. aggressivt beteende) har rapporterats vara färre i skolor där man använder stöd för positivt beteende och där man systematiskt undervisar i socioemotionella färdigheter.	☐	☐
12. Stöd för positivt beteende har ingen inverkan på vuxnas färdigheter i grupphantering, verksamhet eller förebyggande beteendestöd.	☐	☐

Utbildningstillfälle 2.

Psykosocial lärmiljö 2: Stöd för önskat beteende

SYFTE: Att bättre känna till hur man ökar önskat beteende i klassrummen och i hela skolan genom att fästa uppmärksamhet vid det man vill se mer av.

Definition av önskat beteende

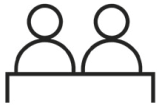
Om det under natten skulle ha skett ett mirakel och allt skulle vara så bra det någonsin skulle kunna bli, hur skulle detta synas i skolans verksamhet?

I klassrummen:

I korridorerna:

I matsalen:

Utomhus under rasterna:

Att se bakom beteendet

1. Vad är viktigast i en ung persons värld?

2. Vilka saker kan unga ta med sig till skolan i sin psykiska "ryggsäck"?

3. Hur påverkar "ryggsäckens" vikt lärandet/vistelsen i skolan?

Metoder för att stödja önskat beteende

1. På vilka olika sätt kan man stödja önskat beteende?

2. Vid övervakningen av korridorerna sölar en del av eleverna och undviker att gå ut. Du ser några elever snabbt klä på sig och styra stegen mot utgången enligt beteendeförväntningarna. Hur skulle du få deras agerande att smitta av sig på de andra?

Stärka önskat beteende genom att lägga märke till det och uttrycka det i ord

1. Vilka är de viktigaste faktorerna vad gäller effektivt beröm?

Vad är nyttan med beröm?

Vilka hinder finns det för beröm?

2. Tycker du att det är enkelt eller svårt att ge beröm? Varför?

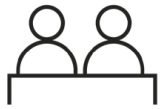
3. Vilka olika saker kan man ge beröm för i skolans vardag?

Stärka önskat beteende med riktat beröm

1. Fundera på specifika berömmande fraser ni skulle kunna använda i skolans vardag när ni lägger märke till önskat beteende eller beteende som går i riktning mot önskat. Kom ihåg att också ge beröm för försök och processer, inte bara för slutresultatet.

2. Hur kan man på annat sätt än med ord visa att man har lagt märke till önskat beteende, ge positiva anvisningar eller beröm?

Gemensamma regler och beteendeförväntningar

Vad är nyttan med gemensamma regler?

Vad utgör hinder för att skapa gemensamma regler och följa reglerna?

1. Hur många beteendeförväntningar anser du vara passande på en gång?

2. Hur berättar man om beteendeförväntningarna och reglerna på bästa sätt?

Gemensamma regler och beteendeförväntningar

Nämn de viktigaste beteendeförväntningarna och skapa utifrån dem anvisningar eller regler för olika utrymmen och situationer i den egna skolan (3–5/utrymme).

1. I klassrummen:

2. I korridorerna:

3. I matsalen:

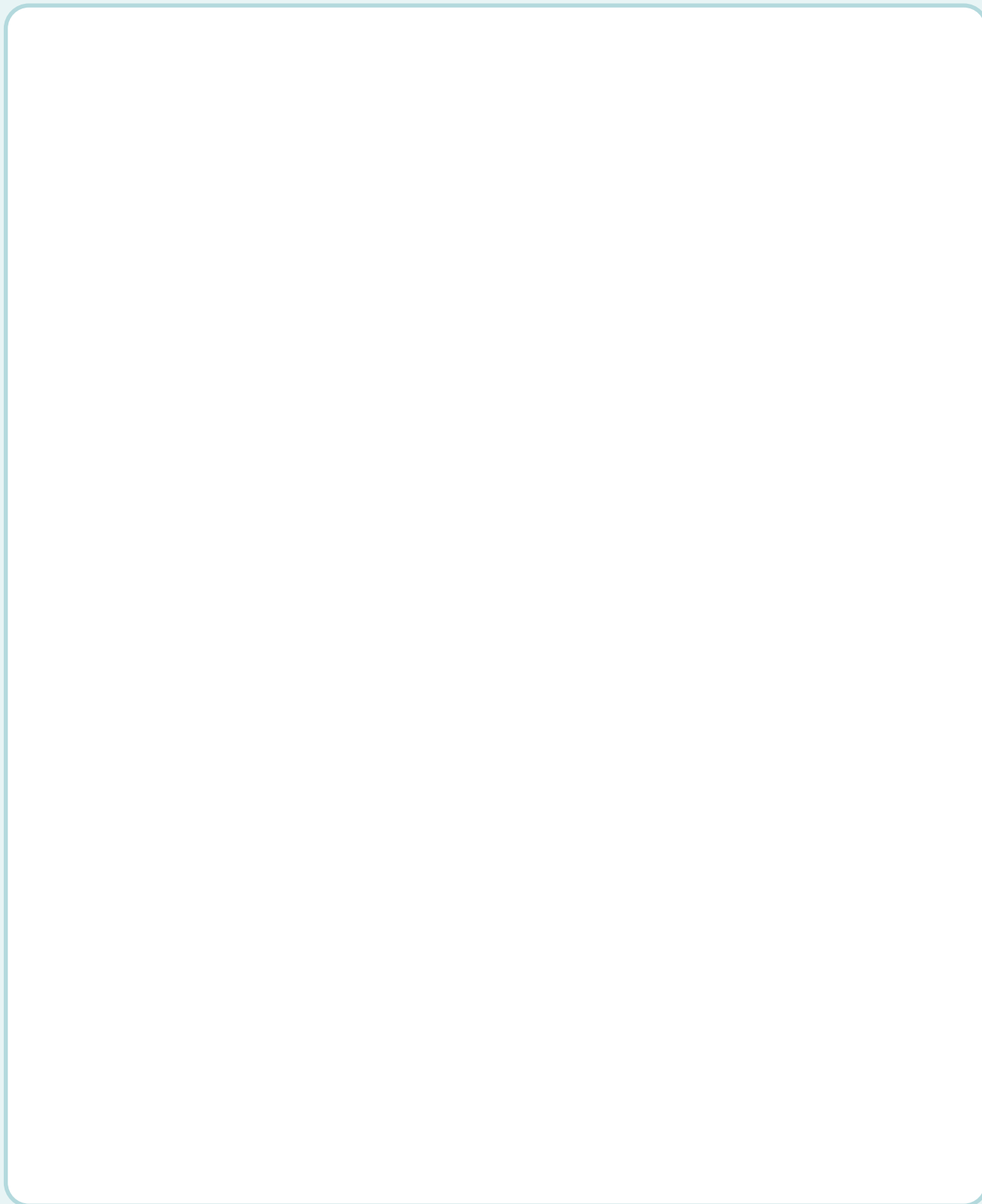
4. Utomhus under rasterna:

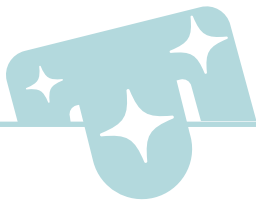

MELLANUPPGIFT

1. Prova metoder för att stärka positivt beteende, till exempel att ge beröm. Observera vilken inverkan detta har på klassrummets atmosfär och elevernas verksamhet.
2. Gör en beteendeförväntning med någon av de grupper du undervisar. Skriv förväntningen på en synlig plats. Prova den under alla lektioner. Förstärk beteendet genom att berömma dem som agerar på önskat sätt.

ANTECKNINGAR

- Det är den vuxnas ansvar att beakta faktorer som påverkar den ungas beteende, såsom det biologiska utvecklingskedet, tidigare erfarenheter och livssituation.

- Gemensamt överenskomna beteendeförväntningar styr verksamheten och ökar säkerheten.

- De ungas engagemang i beteendeförväntningarna stärks när de får delta i att skapa dem.

- Stöd för positivt beteende utgörs av:
  - gemensamt överenskomna tillvägagångssätt
  - omarbetning av miljön
  - uppmärksammande av önskat beteende
  - undervisning i och stärkande av önskat beteende.

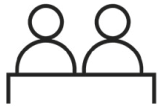

- Beröm exakt det du vill se mer av.

Utbildningstillfälle 3.

Pedagogisk och fysisk lärmiljö

SYFTE: Att bättre förstå miljöns betydelse som en förutsättning för önskat beteende och hitta flera sätt att bygga en miljö som främjar önskat beteende och minskar belastningsfaktorerna i miljön.

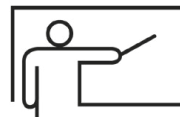

Pedagogisk och fysisk lärmiljö

1. Vilka är enligt artiklarna de viktigaste faktorerna i den pedagogiska och fysiska lärmiljön?

Vad är nyttan med att omarbeta den fysiska och pedagogiska miljön?

Vilka hinder för att omarbeta miljön finns det?

Pedagogisk lärmiljö – ge anvisningar

1. Vilka är de viktigaste faktorerna i en pedagogisk lärmiljö som stöder beteende och lärande?

2. Vilka är de fem viktigaste sakerna när man ger effektiva anvisningar?

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

3. Hur skulle du göra följande anvisningar mer effektiva?

Ineffektiva anvisningar	Effektiva anvisningar
1. Varför är din ryggsäck där?	
2. Nu börjar vi arbeta..	
3. Varför pladdrar ni hela tiden när jag ger anvisningar?	
4. Det är förbjudet att använda mobiltelefon på lektionen!	
5. Vad i all världen håller ni på med? Nu borde du nog redan göra den här uppgiften!	
6. Nu städar vi!	

4. Hur säkerställer du att anvisningarna har förståtts och att eleven vet vad som förväntas av hen?

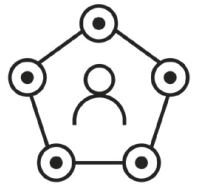

Konstruktiva råd och korrigerande respons

1. Hurdana råd eller vilken slags konstruktiv respons kan ni ge om ert eget ämne?
Hur?

Skriv situationer och exempelfraser:

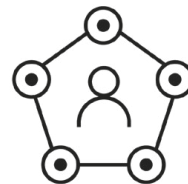
2. Hur kan elevernas självbedömning och kamratbedömning användas som ett sätt att ge konstruktiv respons?

Uppgifter på lämplig nivå och valmöjligheter

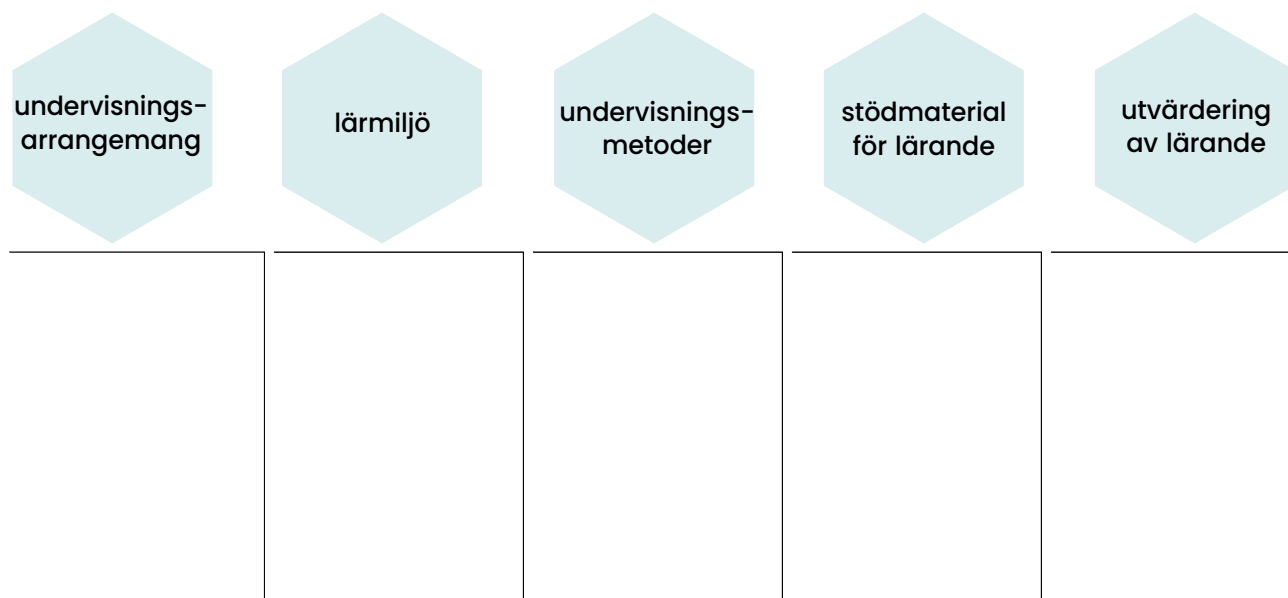
1. Vad innebär differentiering och vilken betydelse har det i ditt eget arbete?

2. Vilken betydelse har differentiering för olika elever?

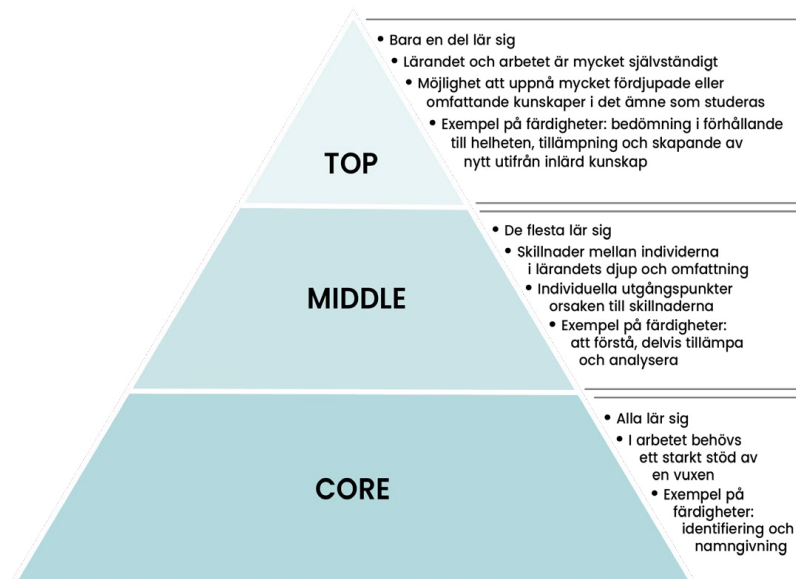
Uppgifter på lämplig nivå och valmöjligheter

1. Hur kan skolans vardag differentieras på ett mångsidigt sätt? Skriv konkreta exempel för olika delområden.

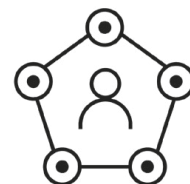

Fem O-modellen (Roiha & Polso, 2020; 2023)

2. Hur kan man differentiera per läroämne så att man kan säkerställa att varje elev lär sig grundläggande färdigheter? Skriv konkreta exempel för era egna läroämnen.

Anpassat: Palmu (2017, 2022)

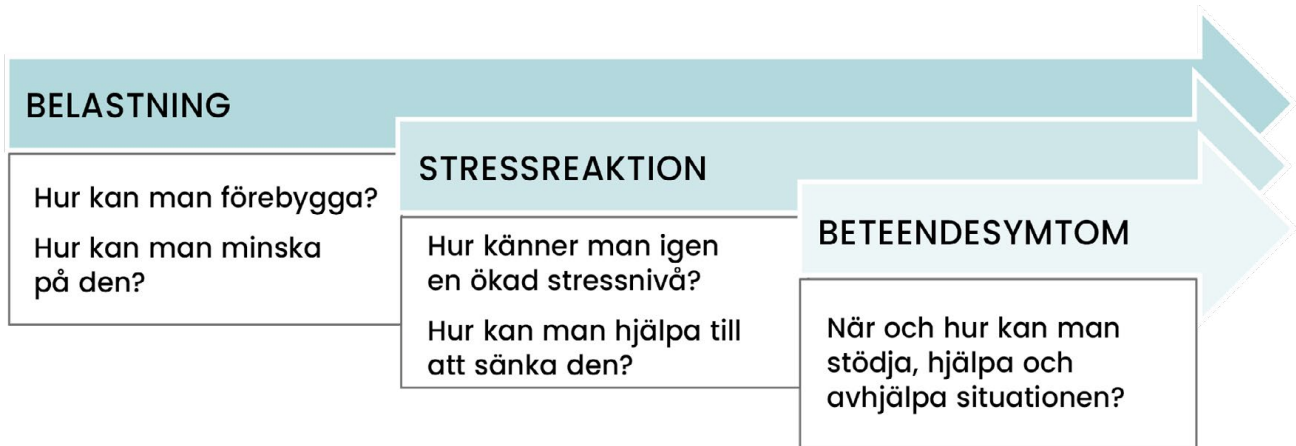

Uppgifter på lämplig nivå och valmöjligheter

1. Om elevens lärande eller skolgång verkar utmanande och inte motiverande är det bra att fundera på om målnivån skulle kunna fastställas på nytt eller om till exempel en differentiering av uppgifternas kvalitet eller mängd kan stödja önskat beteende och engagemang i skolan.
  - a) Vilka saker ska man ta hänsyn till när man tillsammans med eleven och dennes vårdnadshavare börjar gå igenom situationen och fundera på en lämplig målnivå?

  - b) Vad bör man ta hänsyn till som lärare eller vuxen i skolan om elevens och familjens åsikter skiljer sig mycket åt?

  - c) Hur kan du som lärare eller annan vuxen i skolan säkerställa att du stöder eleven i att uppnå den överenskomna målnivån och till exempel inte kräver mer av hen än vad hen själv har förbundit sig till?

Hantering av belastning och stress

1. Vilka arbetsrelaterade faktorer orsakar belastning och stress för dig?

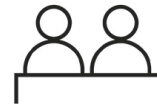
2. Hur kan man påverka dessa faktorer i vardagen under och efter arbetsdagen?

a) Hur kan belastningen minskas?

b) Hur kan den ackumulerade belastningen lösas upp?

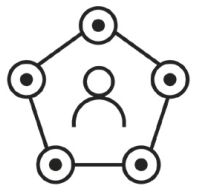
Sinnesvänlighet och sittordning

1. Med vilka anpassningar av miljön och verksamheten eller med vilka hjälpmedel kan man minska oönskat beteende på grund av (sensorisk) belastning i er skola?

-
1. Vilka är de viktigaste sakerna att tänka på när du gör upp en sittordning?

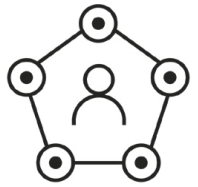

Tidtabeller och rutiner

Tidtabeller:

Rutiner:

Förutseende och rumsarrangemang

Förutseende:

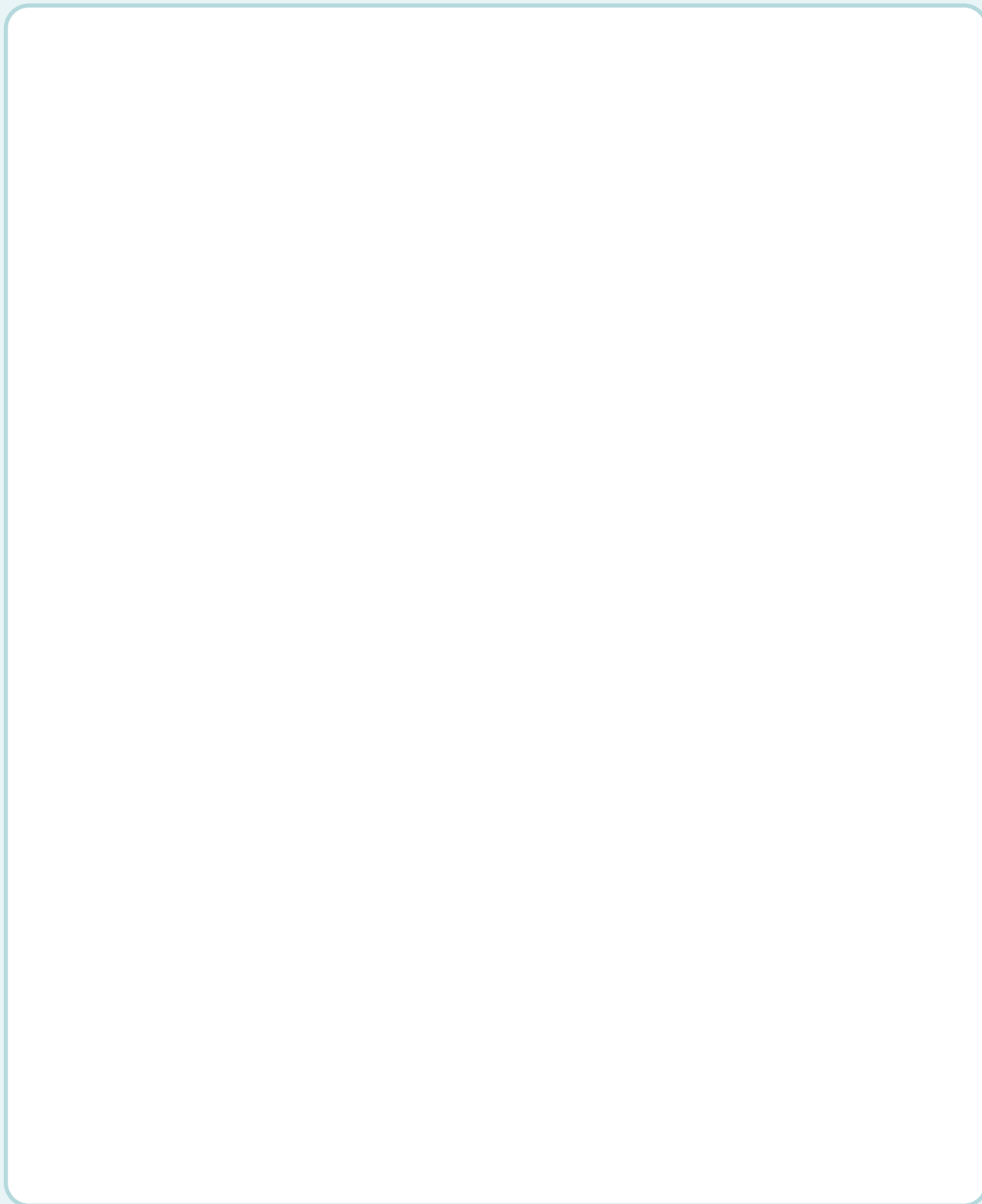
Rumsarrangemang:

MELLANUPPGIFT

Försök att presentera lektionens struktur och mål antingen på alla dina lektioner eller med en elevgrupp på alla dess lektioner. Använd detta systematiskt fram till nästa utbildningstillfälle.

Vad kan du observera?

ANTECKNINGAR

- Genom att anpassa den fysiska och pedagogiska lärmiljön kan man påverka både beteende och lärande.

- Förutseende, strukturer och rutiner strukturerar vardagen och ökar känslan av trygghet.

- Genom differentiering kan man öka upplevelserna av att lyckas, engagemanget i uppgifterna och en positiv inställning till skolan.

Utbildningstillfälle 4.

Förstärkt beteendestöd

SYFTE: Att förstå orsaken till ett utmanande beteende och lära sig flera sätt att stödja önskat beteende.

Bristfälliga färdigheter som orsak till utmanande beteende

ATT ANALYSERA FÄRDIGHETER OCH OLÖSTA PROBLEM

Blankett som diskussionsunderlag och stöd för samarbetsinriktad problemlösning

Elevens namn: _____ Datum: _____

Blanketten fylls i av: _____

FÄRDIGHETER (kryssa för färdigheter som behöver övas eller som orsakar frustration)

- Att gå från en sak till en annan (situationer, uppgifter) eller från ett tankesätt till ett annat
- Att ihärdigt utföra utmanande uppgifter som kräver ansträngning
- Att koncentrera sig/rikta uppmärksamheten, bibehålla den och flexibelt växla mellan olika saker
- Reglering av aktivitetsnivå
- Att bedöma hur det egna beteendet eller den egna handlingen påverkar andra människor och miljön
- Tidsuppfattning (hur mycket tid har förflutit/hur mycket tid behövs)
- Att fundera över olika lösningar eller tillvägagångssätt
- Flexibel hantering av nya, oförutsedda eller oklara situationer, tål osäkerhet
- Ändrade planer, att avvika från den ursprungliga idén
- Att avvika från regler eller rutiner
- Flexibilitet i tanke och handling, förmåga att se "gråa nyanser"
- Att uttrycka egna tankar, oro eller behov i ord eller på annat sätt
- Att förstå andras tankar och budskap (även icke-verbal kommunikation)
- Att uppskatta andras handlingar
- Förmågan att hantera känsloreaktioner enligt situationen
- Att tolerera frustration och hantera känsloreaktioner som orsakas av frustrationen
- Att inleda ett samtal, gå med i en grupp, skapa kontakt med människor
- Få uppmärksamhet på acceptabla sätt
- Förmågan att känna empati för andra eller agera empatiskt
- Att ta hänsyn till och förstå den andra personens synpunkt
- Att förstå och följa anvisningar
- Att klara av sensoriska stimuli
- Att uppfatta och förstå kroppens känslor (t.ex. smärta, hunger, törst, trötthet...)

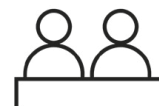
OLÖSTA PROBLEM/UTLÖSARE AV OÖNSKAT BETEENDE:

- En uppgift eller förväntning som är svår eller omöjlig att klara av. Vad/Vilka? _____
- Ett barn eller en vuxen som det är särskilt svårt att komma överens med. Vem/Vilka? _____
- En uppgift eller aktivitet som är utmanande att påbörja eller avsluta. Vad/Vilka? _____
- Att fastna i en situation. Vad/Var? _____
- Evenemang i skolans vardag, som det är utmanande att delta i. Vad/Vilka? _____
- Något eleven måste få handledning i eller upprepade gånger påminnas om. Vad/Vilka? _____
- Oflexibla, inexakta tolkningar, missuppfattningar eller fördomar, t.ex. "Alla är emot mig", "Ingen gillar mig", "Jag får alltid skulden", "Det är inte rättvist", "Jag är dum", "Jag lyckas aldrig med något".

ANDRA BRISTFÄLLIGA FÄRDIGHETER ELLER OLÖSTA PROBLEM:

(Anpassat: Greene, R. W. 2009. *Barn som skolan tappade bort. Guide för att hjälpa barn med beteendeproblem*; <https://livesinthebalance.org/wp-content/uploads/2024/03/ASUP2024-FINAL.pdf>)

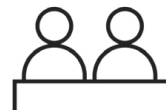

Att se bakom beteendet

1. Hur kan läraren och skolans vuxna stödja en elev med bristfälliga färdigheter?

Bristfälliga färdigheter	Påverkansmetod
1. Att gå från en sak till en annan (situationer, uppgifter) eller från ett tankesätt till ett annat	
2. Att ihärdigt utföra utmanande uppgifter som kräver ansträngning	
3. Att koncentrera sig/rikta uppmärksamheten, bibehålla den och flexibelt växla mellan olika saker	
4. Reglering av aktivitetsnivå	
5. Ändrade planer, att avvika från den ursprungliga idén	
6. Att tolerera frustration och hantera känsloreaktioner som orsakas av frustrationen	
7. Förmågan att hantera känsloreaktioner enligt situationen	

2. Vilka känslor kan bristfälliga färdigheter väcka hos eleven?

Elevers känslor och behov som orsak till utmanande beteende

1. Vilka andra saker än bristfälliga färdigheter kan väcka starka känslor hos eleverna?

2. Anteckna i tabellen hur de vuxna i skolan med sina handlingar kan svara på det behov som är orsaken till elevens beteende och känslor.

Elevers behov	Den vuxnas handlingar
1. Behovet av att vara intressant, uppskattad och meningsfull	
2. Behovet av att bli rättvist behandlad	
3. Behovet av kontroll	
4. Behovet av att känna framsteg	
5. Behovet av att känna sig förstådd	
6. Behovet av att tillhöra en grupp	

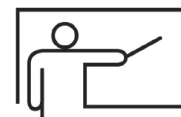
Hur den vuxnas egna känslor och tankar inverkar på beteendet

1. Tänk på situationen du såg i videon. Vilka känslor och tankar väckte situationen hos dig? Eller hos en elev med ett utmanande beteende? Eller hos andra elever eller andra vuxna som eventuellt var närvarande?

Jag själv	Elev med oönskat beteende	Andra elever och vuxna i situationen

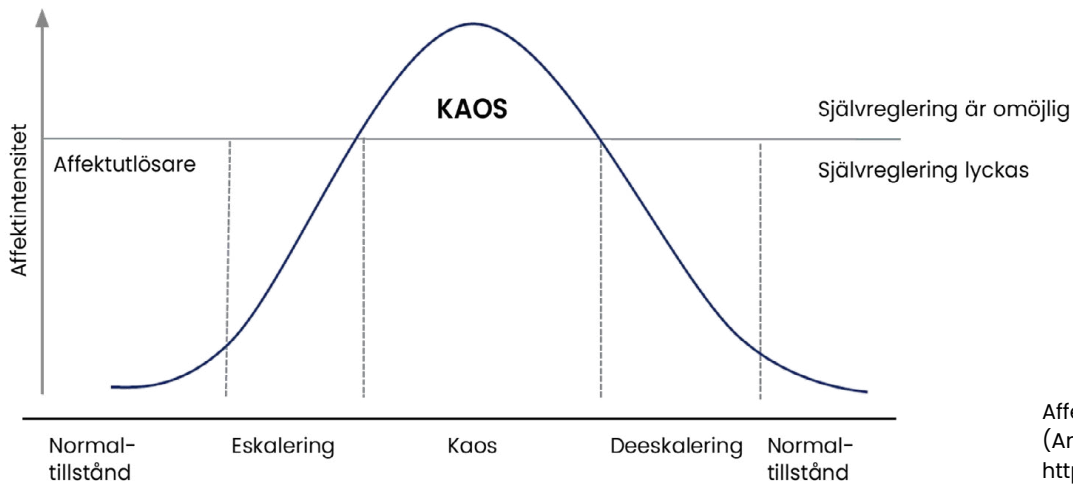
2. Hur skulle du ändra följande tankar så att de skulle ge dig stöd i ditt arbete och stödja din ork som vuxen i skolan?

Negativ tanke	En tanke som stödjer att hantera situationen
1. Jag klarar inte av den här gruppen!	
2. Den här klassen har alltid varit sådan!	
3. Om man inte bryr sig hemma, varför ska jag göra det?	
4. Den där kommer nog aldrig att ändra sig!	
5. Varför gör rektorn ingenting?	
6. Jag hinner aldrig göra allt detta.	
7. Jag vet att hen medvetet irriterar mig.	

Känslornas och situationens utveckling

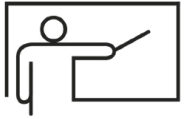
1. Fundera ännu närmare på situationen i videon. Hur såg eleven ut eller hur lät eleven i de olika skedena av affektutbrottsmodellen?
2. Hur, var och när är det bäst att gå igenom situationen med eleven?
3. Hur hade den vuxna kunnat agera i situationen så att alla hade kunnat gå vidare utan att förlora ansiktet?

Hur den vuxnas agerande inverkar på elevens beteende

1. Tänk på en utmanande beteendesituation som du har upplevt och **som löstes bra**. Vad i ditt eget eller kollegans agerande gjorde att situationen löstes eller förhindrade att situationen förvärrades?

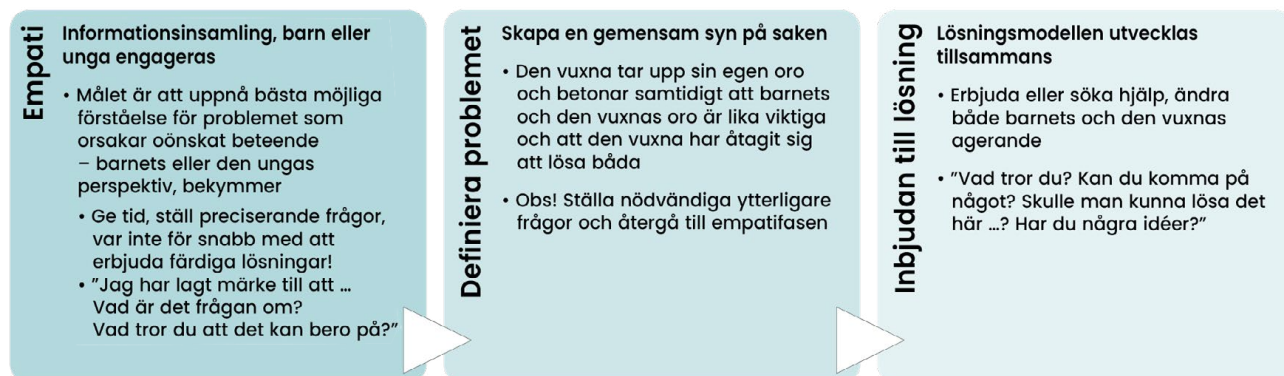
2. Tänk på en utmanande beteendesituation som du har upplevt och vars slutresultat **inte var önskvärt**. Vad i ditt eget eller kollegans agerande förvärrade situationen eller till och med orsakade den?

Agera så här i en utmanande situation

Engagera eleven i problemlösning

SAMARBETSBASERAD PROBLEMLÖSNING (Greene, R. W. 2008, 2009)

PROBLEMLÖSNINGSPLAN:

- De största problemen: utlösare/situationer/tidigare situationer som kräver upprepat ingripande:

- Bristfälliga färdigheter: bristfälliga socioemotionella eller kognitiva färdigheter som orsakar oönskat beteende:

- Överenskomna saker – gemensamt överenskomna lösningar och åtgärder för att ingripa i bristfälliga färdigheter eller oönskat beteende:

- Eventuella förväntningar som man tills vidare har avstått från för att göra det möjligt att lära sig en viktigare färdighet:

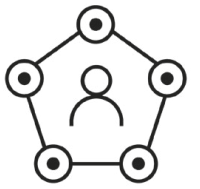
- Följande har förbundit sig till att följa handlingsplanen:

- Bedömningen av planens genomförande görs. _____ (datum)
Utifrån bedömningen görs nödvändiga ändringar och en fortsatt plan.

- ✓ Följ upp vilka förväntningar som inte uppfylls och se till att elevens behov tillgodoses.
- ✓ Lös problem som orsakar elevens utmanande beteende på ett samarbetsinriktat och hållbart sätt.
- ✓ Lär eleven de färdigheter hen saknar.
- ✓ Anpassa situationer och miljöer som orsakar utmanande beteenden.
- ✓ Bygg upp och upprätthåll en omtänksam relation och atmosfär.
- ✓ *Var lugnt optimistisk och outtröttlig, oavsett vad som sker!*

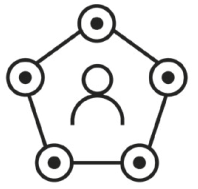
(Anpassat: Greene, R. W. 2008. *Explosiva barn: ett nytt sätt att förstå och behandla barn som har svårt att tåla motgångar och förändringar*; Greene, R. W. 2009. *Vilse i skolan - Hur vi kan hjälpa barn med beteendeproblem att hitta rätt*.)

Att bygga upp en gemensam förståelse för konsekvenserna

I klassrummet

I korridoren

Att bygga upp en gemensam förståelse för konsekvenserna

Utomhus på rasten

I matsalen

MELLANUPPGIFT

Fokusera på den **klass eller elev som du upplever som utmanande** i ditt eget arbete. Markera i checklistorna på sidorna 60–71 de metoder i den beteendestödande lärmiljön som används med den valda klassen eller eleven.

Vilka andra metoder i checklistan skulle du kunna använda?

Välj i samarbete med de vuxna i er skola som deltar i utbildningen en klass som kan ha nytta av stöd för positivt beteende. Den här klassen används som exempel nästa gång i arbetet.

Lägg märke till arbete som fungerar. Var uppmärksam på din omgivning och uppge bra metoder som stöder det beteende din kollega önskar.

ANTECKNINGAR

- Genom att lära eleverna färdigheter kan man stödja önskat beteende

---

- Både elevens och den vuxnas känslotillstånd och beteende inverkar på utmanande situationer.

- En vuxen kan genom att reglera sitt eget agerande påverka hur situationen utvecklas och hur man löser den.

- Starkare självregleringsfärdigheter minskar antalet utmanande situationer och hjälper till att lösa dem.

- Eleven ska vara delaktig och engagerad i problemlösningen som gäller hen genom att identifiera känslor, behov och bristfälliga färdigheter som påverkar elevens beteende samt eventuella sätt att lösa problem.

Checklista för beteendestöd

ÅRSKURSERNA 7–9 – klass/individ

Checklistan för beteendestöd är ett verktyg som stöd för yrkespersonernas bedömning när man funderar på hur väl stödet fungerar och på vidare stöd. I slutet av varje avsnitt finns en tom rad där man kan lägga till specifika viktiga saker som gäller den egna gruppen eller den enskilda eleven.

Datum för ifyllande av blanketten: _____

Blanketten fylls i av: _____

STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0–3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
Nödvändiga uppgifter har överförts					
Nödvändiga samarbetspartner har definierats					
Skolan använder ett samverkande stöd för positivt beteende					
Gruppen använder stöd för positivt beteende					

STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0-3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
PSYKOSOCIAL LÄRMILJÖ					
EMOTIONELLA OCH KOMMUNIKATIVA FÄRDIGHETER					
Man undervisar i emotionella och kommunikativa färdigheter genom att visa modell och göra övningar.					
Vardagsrutinerna stöder emotionella och kommunikativa färdigheter					
Kommunikationen är lämplig för situationen (ålders- och utvecklingsnivå, språkkunskaper, alternativa kommunikationsmetoder)					
Sociala situationer förutses					
Man undervisar i medling och problemlösningsfärdigheter, visar modell och övar					
Modeller som stöder problemlösning finns synliga i inlärningsutrymmen, inomhus och utomhus					
Lediga situationer, t.ex. raster, har strukturerats					
Det finns möjlighet att använda ett rum för att lugna ner sig eller ett trygghetsområde					

STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0–3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
POSITIV ATMOFÄR OCH PSYKOLOGISK TRYGGHET					
Eleverna bemöts individuellt och mångfalden beaktas					
Elevernas delaktighet stöds (t.ex. elevernas möjligheter att delta i planeringen av verksamheten och påverka, genuina och skenbara valmöjligheter)					
Växelverkan och deltagande i verksamheten stöds, elevens behov av och initiativ till växelverkan besvaras					
Kamratgrupper och verksamhet som stöder gemenskap utnyttjas under lektionerna (t.ex. pedagogiskt definierade smågrupper, samverkande lärande, arbete i par och grupparbete)					
En vuxen bestämmer platser, par, grupper osv.					
Kontinuerlig gruppbildning					
Responsen är vägledande och uppmuntrande					
Eleverna får beröm, uppmuntras och tackas målinriktat					
Man ser styrkorna och lägger märke till det som är bra					
Man lägger märke till och sätter ord på en positiv verksamhetsmodell					
Metoder för att förebygga mobbing, trakasserier, diskriminering och våld har fastställts och används aktivt					

STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0-3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
BETEENDEFÖRVÄNTNINGAR					
Eleverna vet vilket beteende som förväntas av dem					
Beteendeförväntningar och regler har formulerats positivt som anvisningar					
Gruppens regler och arbetsmetoder har härletts från gemenskapens beteendeförväntningar					
Etikettsreglerna är på en synlig plats					
Man undervisar i agerande enligt beteendeförväntningarna, genom att visa modell och aktivt öva					
Eleverna får beröm och belönas systematiskt för agerande enligt beteendeförväntningarna					
Metoder för att ingripa i oönskat beteende har fastställts och eleverna samt alla vuxna i skolan känner till dem					
Att ignorera ofarligt oönskat beteende är ett sätt att agera					

STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0-3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
SAMARBETE MED HEMMET					
Man håller regelbundet kontakt med vårdnadshavarna och samarbetet intensifieras vid behov					
Vårdnadshavarna görs delaktiga och engageras i verksamheten					

STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0-3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
MULTIPROFESSIONELLT SAMARBETE					
Kollegial konsultation, konsultation av speciallärare och elevhälsan är ett sätt att agera					
Lektioner och temadagar genomförs i samarbete					

STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0-3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
EN PEDAGOGISK LÄRMILJÖ					
UPPGIFTER PÅ LÄMPLIG NIVÅ OCH MÖJLIGHETER ATT VÄLJA					
Elevernas intressen beaktas					
Elevernas styrkor beaktas					
Undervisningsmetoder differentieras (t.ex. lärarledd, ackord- eller grupparbete, undersökande lärande)					
Undervisnings- arrangemang differentieras (t.ex. flexibla grupperingar, pedagogiska smågrupper)					
Uppgifter differentieras					
Arbetsmetoder differentieras					
Stödmaterial för lärande differentieras					
Tid differentieras					
Hemuppgifter differentieras					
Metoder för att visa färdigheter och bedömning av lärande differentieras					
Eleven har möjlighet att definiera sina egna mål och välja det hen gör enligt dessa mål					
Stödundervisning har erbjudits/givits					
Sam- / kompanjonundervisning är ett arbetssätt.					
Skolgångshandledaren stöder eleverna					

STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0–3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
STRUKTURERING OCH FÖRUTSEENDE					
Vecko- och dagsprogrammet hålls synligt på ålders- och utvecklingsnivå (t.ex. i en gemensam elektronisk kalender, Wilma...)					
Alla situationer förutses konsekvent, särskilt övergångar					
Dagen och lektionen inleds och avslutas med återkommande rutiner					
Arbetstiden struktureras till exempel med visuella timers					
Arbetsrummen struktureras (t.ex. läshörna, en plats att samtala i par...)					
Lektionens mål och struktur går igenom och hålls synlig under hela lektionen					
Verksamheten delas upp (t.ex. först-sedan-nästa-modellen)					
Det finns rutiner för att anteckna läxor (t.ex. i Wilma), kopior, återlämnande av prov etc., att be om ordet osv.					
Eleverna handleds i övergångarna efter behov					
Ändringar meddelas och antecknas synligt					

STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0-3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
ARBETSTAKTEN OCH ATT GE ANVISNINGAR					
Arbetstakten anpassas efter elevernas behov					
Anvisningarna delas upp					
Ge en anvisning i taget					
Muntliga anvisningar stöds genom modellering, text och bilder					
Man säkerställer att anvisningarna har förståtts					
Man ger tid för att följa anvisningen					
Arbetet rytmiseras och förses med pauser					
Man undervisar i studie- och arbetsfärdigheter med beaktande av läroämnenas särdrag					

STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0–3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
FYSISK LÄRMILJÖ					
ORGANISATION AV OCH TYDLIGHET I RUMMEN					
Rummen är organiserade efter verksamheten					
Endast aktuella ärenden hålls synliga					
Ytorna är tomma, möbler och affischer intakta					
Rummen kan modifieras					
Eleverna har möjlighet att låna redskap (t.ex. pennor...)					

STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0–3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
ARBETSPLATSER OCH MÖBLER					
Möblerna är lagom stora för eleverna					
Eleverna har möjlighet att röra sig på ett tillåtet sätt					
Eleverna har möjlighet att arbeta stående, på en matta osv.					
Eleverna har enligt behov ett eget utrymme och en egen plats i klassrummet (t.ex. minimering av störningsfaktorer)					
En enskild elev har enligt behov tilldelats en egen plats (t.ex. vid klädhängarna, i matsalen...)					
Platserna har fastställts av en vuxen					
Saker har egna, tydligt markerade platser					
Sensorisk belastning har beaktats (t.ex. ljus, ljud, lukter osv.)					
Eleverna har möjlighet till sensorisk vila					

STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0-3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
HJÄLPMEDEL					
Hjälpmedlen är tillgängliga för alla					
Hjälpmedel som stöder koncentrationen används (t.ex. skärm, bordsskärm, hörselskydd, föremål att fingra på, tuggummi...)					
Hjälpmedel som stöder uppmärksamhet och handledning används (t.ex. timer, bilder/ kort som stöd vid handledning av exekutiva funktioner, uppgiftslistor, först-sedan-nästa-handledning...)					
Hjälpmedel som stöder aktivitet används (t.ex. gummiband runt bordsbenen, fotrulle, sittdyna, olika slags sitsar, ståarbetsplats, trycksaker, föremål att fingra på...)					
Hjälpmedel som stöder sensorisk irritation används (t.ex. hörselskydd, keps, huva, solglasögon, tuggummi, tugghalsband...)					

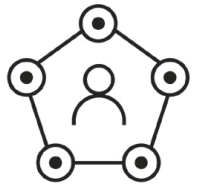
STRUKTURELLA SAKER	Används	Har inte varit tillgängligt	Funktionalitet 0–3 0 > ingen hjälp 1 > hjälper lite 2 > hjälper 3 > hjälper mycket	När togs detta i bruk? Datum	Uppföljningsplan (Fortsätter stödet på samma sätt, ändras det, ändras hur?)
SPRÅKLIGT STÖD					
Bilder används i kommunikationen (anvisningar, läsordning, övergångssituationer...)					
I vardagskommunikation och läromaterial används lätt språk					
Förståelsen stöds via flera kanaler					
Begrepp och svåra ord förklaras tydligt och är synliga i skolans vardag					
Det egna språket används som stöd för lärandet					

Övriga observationer:

Utbildningstillfälle 5.

Stöd för gruppens positiva beteende

SYFTE: Att skapa gemensamma arbetsmetoder för skolan med klasser som behöver beteendestöd.

Metoder som stöder gruppen

I utbildningen repeteras de tidigare behandlade faktorer i en lärmiljö som stöder beteende och av dem sammanställs, särskilt på gruppnivå, metoder för att stödja önskat beteende.

1. Metoder relaterade till atmosfär och växelverkan

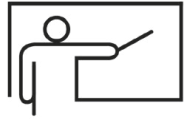
2. Metoder för att stärka önskat beteende

3. Metoder för pedagogisk och fysisk lärmiljö

4. Metoder för förstärkt beteendestöd

Om du vill kan du läsa mer om en lärmiljö som stöder beteendet.

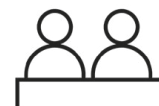
Användning av ett motivationsprogram

1. Vilka är de centrala principerna för ett fungerande motivationsprogram?

<p>Fördelar</p>

<p>Hinder</p>
----

2. Vad ska man ta hänsyn till i årskurserna 7–9 när man planerar och använder ett motivationsprogram?

Konkret definition av önskat beteende

1. Skriv ett konkret mål för att ändra ett oönskat beteende till ett önskvärt beteende (beteendeförväntning).

UTMANING	MÅL
1. Eleven kommenterar och överröstar andra.	
2. Eleven producerar kontinuerligt ett svagt eller högre ljud, till exempel genom att nynna eller trumma.	
3. Eleven arbetar slarvigt, till exempel gör uppgifterna så snabbt som möjligt och lite ditåt.	
4. Eleven agerar utan att tänka på konsekvenserna av sitt agerande.	
5. Det är svårt för eleven att gå framåt i arbetet, arbetet går långsamt och söligt.	
6. Eleven blandar sig i andras ärenden.	
7. Eleven är ständigt i rörelse, snurrar, stökar eller vandrar omkring.	
8. Eleven glömmer eller tappar bort sina uppgifter eller saker.	
9. Eleven är upprepade gånger sen på morgonen.	
10. Eleven pratar respektlöst till andra elever eller vuxna.	
11. Eleven använder osakligt språk, till exempel svär.	
12. Eleven vägrar att agera enligt de anvisningar som getts eller sölar med att börja göra sina uppgifter eller en verksamhet.	

2. Vilka utmaningar har ni i er skola just nu? Gör om dem till beteendeförväntningar.

Gruppspecifikt motivationsprogram

1. Planera ett gruppspecifikt motivationsprogram för en klass i er skola med hjälp av de grundläggande principerna för genomförande på sidorna 77–78. Anteckna om möjligt även ansvarsperson(er) i punkterna.

a) Målklass

b) Lärare som genomför och ansvarsfördelning

c) Lärarnas erfarenheter av oönskat beteende i klassen

d) Kartläggning av nuläget

e) Engagera eleverna och samplanera (när, vem)

f) Information till andra lärare

g) Information till hemmen (när, vem)

h) Genomförande

i) Utvärdering

j) Belöning

k) Slutlig utvärdering och avslutning

Grundläggande principer för genomförandet av det gruppsspecifika motivationsprogrammet

1. Val av målklass:

- Lärarna väljer en klass där det förekommer ett fenomen som hindrar lärarnas undervisning och elevernas lärande (inte bara en eller två enskilda elevers utmaning).

2. Lärare som genomför och ansvarsfördelning:

- Man kommer överens mellan de lärare som undervisar klassen och den övriga personalen om vem som förbinder sig att genomföra en gemensam verksamhetsmodell (alla eller en del av de lärare som undervisar klassen, specialläraren och till exempel kuratorn). Man kommer överens om ansvarsområden (huvudansvarig för planering med klassen, ordnande av möten, information till elever, lärare och hem osv.).

3. Lärarnas erfarenheter av oönskat beteende i klassen:

- Lärarna som undervisar klassen funderar över vilken typ av oönskat beteende som förekommer i klassen. Allt detta antecknas i en lista (t.ex. vandrar omkring i klassrummet, många förseningar, ropar på lektionen osv.).
- Man kommer överens om att under en vecka kartlägga hur ofta oönskat beteende som förekommer i klassen (alla lärare).

4. Kartläggning:

- Alla lärare som undervisar klassen följer upp målklassens agerande under en vecka och antecknar i listan under hur många lektioner läraren observerade sådant oönskat beteende som antecknats i listan (eller annat oönskat beteende).
- I slutet av veckan tittar de lärare som har förbundit sig till verksamhetsmodellen på vilket eller vilka två oönskade beteenden som förekom mest under veckan.
- Lärarna omvandlar oönskat beteende till beteendemål. Lärarna funderar på under hur många lektioner programmet används och hur många poäng klassen maximalt kan förtjäna t.ex. under en vecka.
- Man kommer överens om vem som ska skapa en gemensam fil där poängen räknas.
- Lärarna kommer överens om vem som ska diskutera verksamhetsmodellen med eleverna i början av veckan, välja ett beteendemål för motiveringsprogrammet tillsammans med eleverna och planera genomförandet av motivationsprogrammet tillsammans med klassen.

5. Engagera eleverna och planera tillsammans:

- Under den överenskomna lektionen berättar läraren om det oönskade beteende som lärarna observerat med hjälp av samarbetsbaserad problemlösning och föreslår en motiveringsmodell för att göra saken bättre.
- Man kommer överens med eleverna om vilket oönskat beteende som man ska försöka ändra och göra det till ett beteendemål. Man kommer överens om hur länge man ska arbeta med ett mål och när målet ska ändras (om det behövs).

- Läraren berättar under vilka lektioner motivationsprogrammet används och hur många poäng man till exempel maximalt kan förtjäna per vecka.
- Eleverna planerar vilken typ av gemensam belöning de vill ha för klassen och hur de vill uppnå den (hur många poäng).
- Man kommer tillsammans med eleverna överens om hur poängen för lektionen ska antecknas (vem, var) och hur klassen ska informeras om framstegen.
- Man kommer överens med klassen om hur hemmen ska informeras om saken.

6. Information till andra lärare:

- Varje lärare som undervisar klassen informeras om programmet och påminns om att även om programmet inte används under lektionerna ska eleverna uppmuntras och stödjas i frågan (t.ex. genom beröm) och att man ska förhålla sig positivt till programmet.

7. Information till hemmen:

- Man kommer överens om vem som ska informera hemmen om motivationsprogrammet och hur de ska informeras om framstegen.

8. Genomförande:

- Varje lärare som har förbundit sig till programmet säkerställer att klassens beteendeförväntningar är synliga under lektionen. Läraren påminner också eleverna om detta i början av varje lektion och väljer (om det behövs) vem som ska anteckna framgångarna. Läraren observerar önskat beteende och berättar om det ger poäng. I slutet av lektionen samlar läraren ihop poängen och antecknar dem i en gemensam fil enligt överenskommelse.

9. Utvärdering:

- Lärarna samlas varje vecka tillsammans med till exempel specialläraren och kuratorn och utvärderar hur verksamhetsmodellen har genomförts.
- Om det har förekommit problem eller skillnader i genomförandemetoderna försöker man hitta gemensamma lösningar. Man tar även hänsyn till respons från eleverna.
- Vid behov görs anpassningar i genomförandemetoderna. Eleverna informeras om detta enligt överenskommelse. Om beteendemålet har uppnåtts fastställs belönings sättet och ett eventuellt nytt beteendemål ställs upp.

10. Belöning:

- De lärare som har förbundit sig till programmet belönar klassen på ett gemensamt överenskommet sätt när klassen har uppnått sitt överenskomna mål.
- Vid behov väljs ett nytt beteendemål och belöningen avtalas på nytt med klassen.

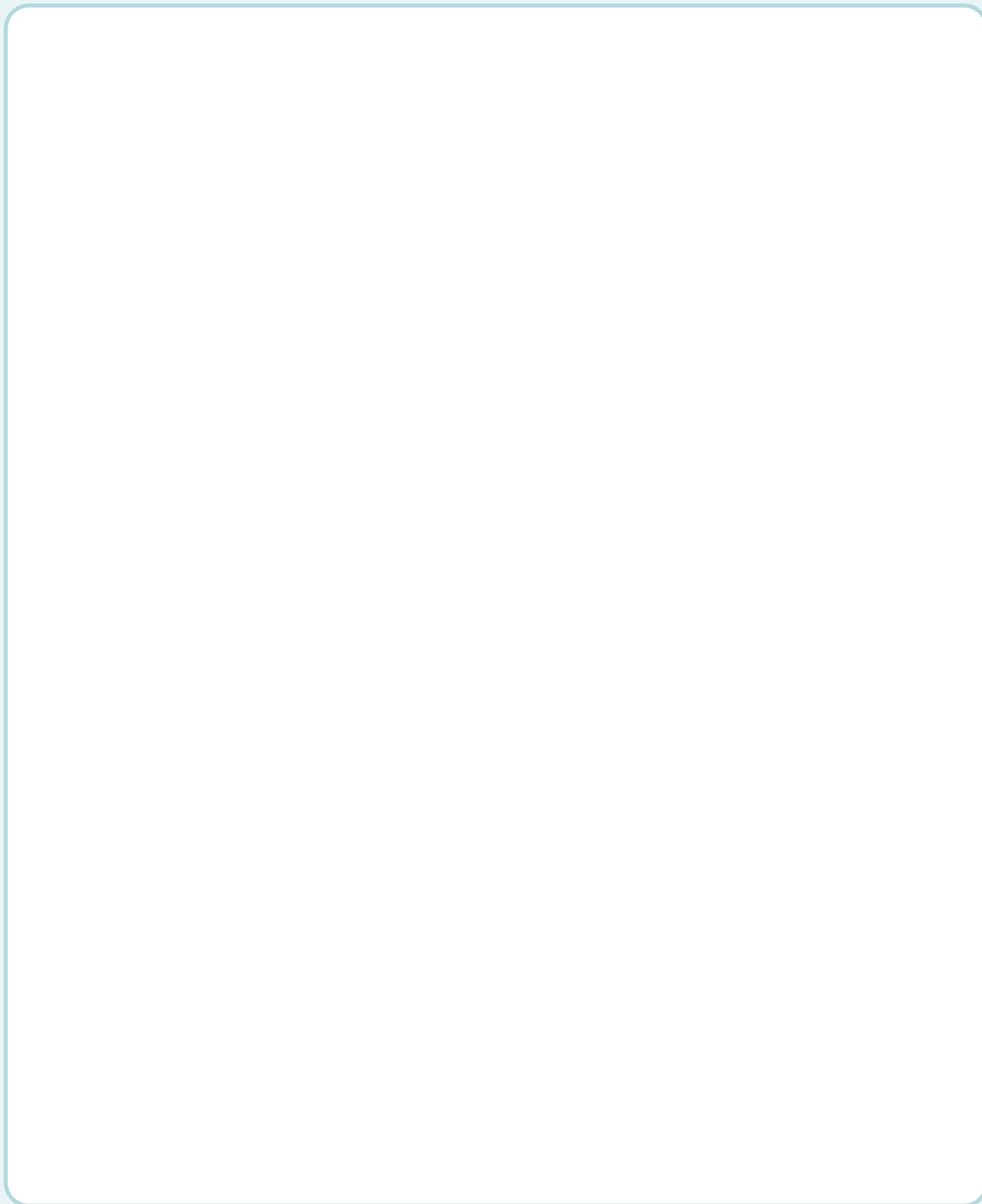
11. Utvärdering och avslutning:

- Utvärdera tillsammans med de lärare som undervisar klassen när klassen tillräckligt länge har skött sig så bra att programmet kan avslutas.
- Diskutera med klassen om lärarnas observationer och hur programmet lyckades (vad lyckades, vad var enkelt, vad var svårt?).
- Man konstaterar att programmet kan tas i bruk på nytt om det behövs.

MELLANUPPGIFT

Berätta om den plan ni har gjort upp i er skola och planera hur ni ska genomföra den. Om möjligt, börja använda ett motivationsprogram med någon av klasserna. Presentera er plan eller genomförandet vid nästa utbildningstillfälle.

ANTECKNINGAR

- I en grupp med utmanande beteende och problem med arbetsro ska man effektivisera en positiv växelverkan samt förutseende och uppmuntrande arbetsmetoder.

- Att alla vuxna agerar i samma riktning och använder samma metoder stärker elevernas önskade beteende.

- Motivationssystem är ett sätt att samarbeta.

- Motivationsprogrammet ska utformas tillsammans med eleverna och dess genomförande ska skötas i samarbete med andra vuxna.

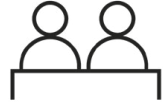
Utbildningstillfälle 6.

Samarbete som stöd för elevens välbefinnande och lärande

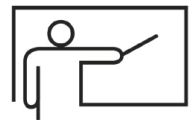
SYFTE: Att få en djupare förståelse för betydelsen av samarbete som stöd för eleven samt den egna rollen och andras roll i detta samarbete.

Samverkande stöd för positivt beteende

1. Vilka konkreta fördelar medför det för eleven, vårdnadshavaren och vuxna i skolan att skolans vuxna agerar konsekvent på samma sätt?

-
2. Vilka är de centrala elementen i stödet för positivt beteende inom gemenskapen?

Att arbeta med styrkor och mål för beteendet

1. Läs mer om det fall du har fått och definiera

a) styrkor

b) vardagens utmaningar

c) bristfälliga färdigheter (blanketten på sidan 47 i arbetsboken kan användas som stöd för reflektionen)

d) gett stöd (checklistorna på sidorna 60–71 i arbetsboken kan användas som stöd för reflektionen)

+ Omarbeta utmaningen för elevens beteende till en målsättning som beskriver önskat beteende.

UTMANING	MÅL

Oro väcks och samarbetet intensifieras

1. Hur skulle ni närma er frågan tillsammans med eleven?
2. Hur skulle ni närma er frågan tillsammans med elevens vårdnadshavare?
3. Hur skulle ni utreda frågan och bygga stöd tillsammans med andra lärare?
4. Behövs det andra vuxna som stöd för eleven?
5. Vad tycker ni bör beaktas?

Pedagogiska anteckningar som verktyg för att stödja beteende

1. Vilka är de relevanta uppgifterna som antecknas i Wilmas lektionsanteckningar, under stödfliken, i mötesanteckningarna eller i bedömningen av stödbehovet och i planen?
2. Hur kan man i anteckningarna omvandla utmaningar till färdigheter som ska läras?
3. Hur antecknar man bäst målinriktad och styrkebaserad undervisning?
4. Hur blir anteckningarna ett verktyg i vardagen, där alla elever som berörs förstår målen och de centrala metoderna för att nå målen?
5. Hur får man eleven och vårdnadshavaren att engagera sig i gemensamt arbete?

Samarbetets utmaningar och möjligheter

1. I vilka situationer kan samarbetet med eleven och/eller vårdnadshavarna vara utmanande?

2. Hur kan utmanande samarbete med eleven och/eller vårdnadshavarna förebyggas?

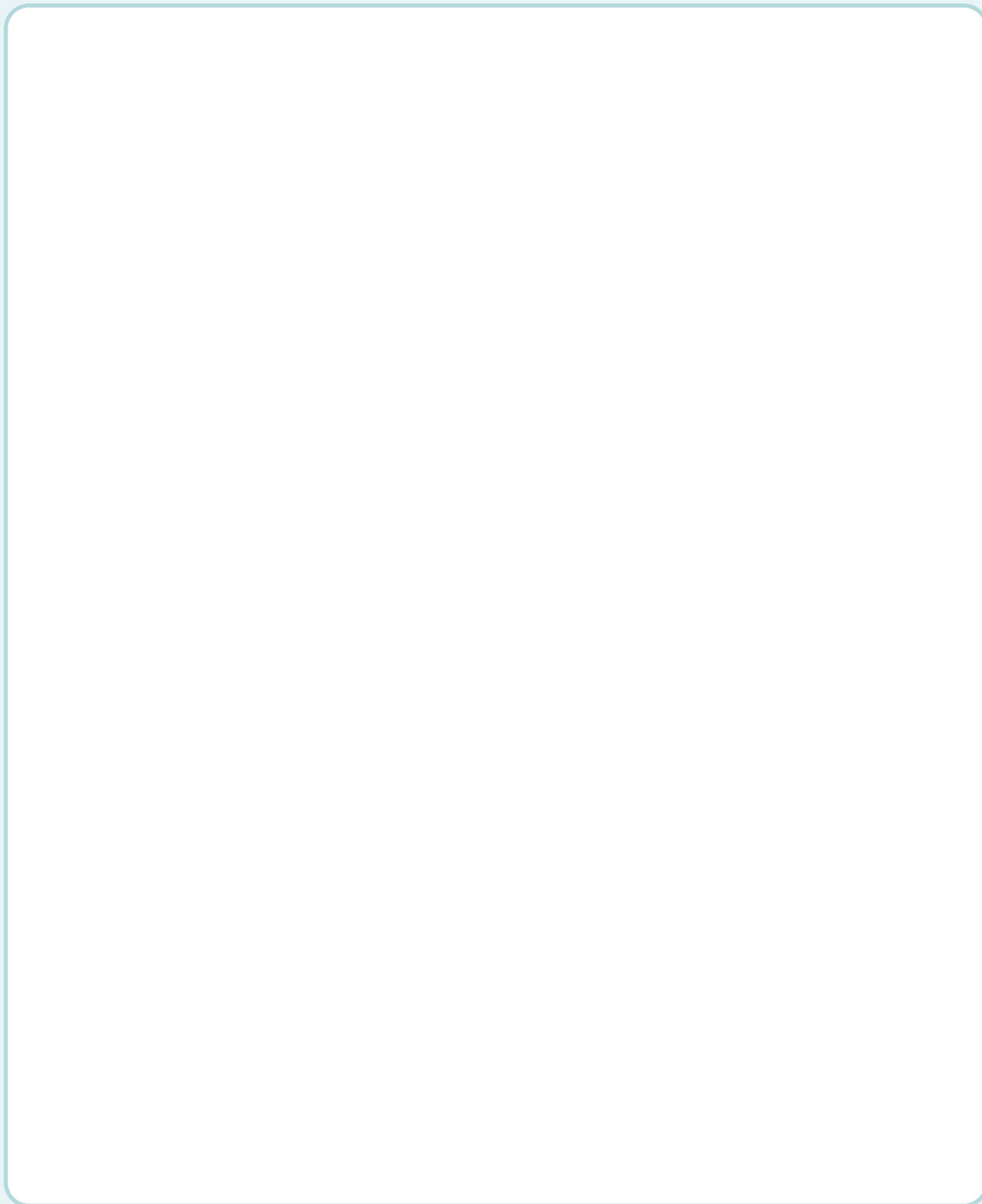
Samarbetets utmaningar och möjligheter

1. Hur kan man förutse hotfulla eller farliga situationer som kan uppstå under möten?

2. Vilka är de viktigaste sakerna som möjliggör ett fungerande samarbete?

ANTECKNINGAR

- Genom att alla vuxna förbinder sig till samma arbetsmetoder blir beteendestödet effektivare.

- När elevens beteende ändras, fäst uppmärksamhet vid hur situationen utvecklas, diskutera med eleven och dennes vårdnadshavare och erbjud stöd vid behov.

- Sök hjälp i situationen till exempel genom att konsultera en speciallärare eller elevhälsotjänsternas personal.

- Sammanställ vid behov en mångprofessionell expertgrupp som stöd för eleven.

- Att på förhand komma överens om yrkespersonernas ansvar i den egna arbetsgemenskapen stöder en effektiv hantering av situationer och yrkespersonernas ork i arbetet.

Utbildningen har utvecklats och pilottestats i Itlas projekt Nationell implementeringskompetens som stöd för barn och ungas utveckling 2023–2025 i samarbete med Karleby stad och Vetil kommun och finansieras av social- och hälsovårdsministeriet.
